

Donarea și transplantul de organe

Luare de poziție a Conferinței Episcopale Ortodoxe din Germania (OBKD)

Introducere

1. Transplantul de organe este, în opinia multora, una din cele mai importante realizări ale medicinei moderne – o șansă de a prelungi viața primitorului de organe și de a susține viața în general. În acest context apar însă de regulă și o serie de nelămuriri de natură etică și practică. Legislatorul din Republica Federală Germania îi îndeamnă pe toți cetățenii să își pună în mod serios problema disponibilității proprii de a deveni donatori de organe. În consecință, creștinii ortodocși își vor pune întrebarea, care este poziția Bisericii Ortodoxe din Germania cu privire la donarea și transplantul de organe. Scopul prezentei luări de poziție este de a acorda ajutor creștinilor ortodocși, pentru ca aceștia să se raporteze cu responsabilitate la aceste probleme, evitând eventuale neînțelegeri și abuzuri.

Baze teologice

2. Din punctul de vedere al teologiei ortodoxe trebuie să se ia în considerare, referitor la donarea și transplantul de organe, două principii de bază:

În primul rând, fiecare om fiind o creație a lui Dumnezeu, făcut după Chipul Lui (Facerea 1,27), are o valoare unică și irepetabilă. Așadar, viața omenească este un dar al lui Dumnezeu a cărei valoare se manifestă prin aceea că Iisus Hristos, prin Învierea Sa, a biruit moartea și ne-a dăruit plinătatea vieții: „Eu am venit ca viață să aibă și din belșug să aibă.”(Ioan 10,10). În principiu, prelungirea vieții pământești poate oferi omului șansa de a trăi în Hristos, de a se întoarce spre Dumnezeu, de a se apropia de Dumnezeu și de a se înduhovnici. Ca și creștinii știm însă că prin Învierea lui Hristos și noi vom învia la o viață nouă: „Iar dacă nădăjduim în Hristos numai în viața aceasta, suntem mai de plâns decât toți oamenii.”(I Corinteni 15,19).

În al doilea rând, cea mai înaltă expresie a unei vieți în Hristos este dragostea față de aproapele: „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să

și-l pună pentru prietenii săi.”(Ioan 15,13). Principial, donarea de organe susține dragostea față de aproapele, pe care orice creștin ortodox este îndemnat s-o trăiască și s-o adâncească. Ea reprezintă, în urmarea Domnului nostru Iisus Hristos, un act de dragoste, culminând în jertfirea propriei persoane.

3. Eventuale obiecții împotriva transplantului de organe se referă la un posibil prejudiciu adus identității omului. În această privință trebuie remarcat faptul că identitatea omului nu este de natură statică; ea se schimbă permanent datorită unor influențe externe.

Cu toate acestea, omul continuă să trăiască în armonie cu sine însuși, păstrându-și unicitatea caracteristică, proprie. Fără să intre în detalii, Apostolul Pavel menționează faptul că trupul va învia „duhovnicește”(I Corinteni 15,44). Așadar, acest trup nu rămâne același după înviere, cu toate că își păstrează propria identitate. El este purtătorul specificității persoanei, căreia i-a aparținut înainte de moarte.

Indicații pastorale și practice

4. Conform învățaturii creștine, fiecare persoană umană este liberă și chemată la libertate. Sfânta Scriptură insistă în mai multe locuri asupra legăturii strânse între libertatea creștină și dragoste: „Căci voi, fraților, ați fost chemați la libertate; numai să nu folosiți libertatea ca prilej de a sluji trupului, ci slujiți unul altuia prin iubire.” (Galateni 5,13). Donarea de organe, condiționată de dragostea față de aproapele, presupune consimțământul liber și conștient al donatorului. Dacă după moartea persoanei nu se dispune de o formă de exprimare a voinței persoanei în cauză, este necesar să se contacteze o persoană numită în prealabil, sau o rudă a persoanei decedate. Aceasta trebuie să ia o decizie *în sensul voinței presumptive a persoanei decedate*.

5. Persoanele care nu apreciază pozitiv donarea de organe, respectiv cele care nu doresc să devină donatori sau au rețineri în privința criteriilor de constatare a morții, trebuie să fie respectate pe baza acestei libertăți de conștiință. Ele nu trebuie să fie nicidecum judecate pentru motivul lipsei de dragoste față de aproapele.

6. Faptul că rudele unei persoane decedate nu pot fi găsite sau nu mai sunt în viață nu poate fi un motiv de a permite prelevarea de organe de la această persoană. Precizarea aceasta are valabilitate mai ales în cazul persoanelor dezavantajate social, al persoanelor fără adăpost sau al imigranților ilegali. De asemenea, nu este permis ca lipsa acordului exprimat din partea rudelor referitor la un eventual transplant să fie interpretată ca un consimțământ. Conferința Episcopilor Ortodocși din Germania apreciază din această cauză îndemnul, cuprins în legea transplantului de organe, ca fiecare cetățean să se gândească încă de la vârsta de 16 ani dacă dorește să devină donator de organe, având posibilitatea să posede și o legitimație de donator, pentru a evita orice abuz sau suprasolicitare a rudelor.

7. Donarea de organe din partea unei persoane care se află în viață, prevăzută pentru anumite cazuri în legea transplantului, ca de exemplu donarea unui rinichi, este de asemenea o expresie a dragostei active față de apropoale.

8. Donarea și transplantul de organe, susținute de o echipă medicală responsabilă, trebuie să se desfășoare în orice caz cu deosebit respect, conform principiilor etice, recunoscute în medicină. Medicii au datoria să informeze bine toți participanții (donatori, primitori, rude) în legătură cu demersurile, problemele, șansele și riscurile unui transplant, pentru ca aceștia să poată să ia o decizie bine cumpănită. Nu este permis ca interese care nu se motivează prin dragostea aproapelui să fie decisive în cazul unui transplant de organe.

9. Accepțiunea prelevării, precum și constatarea morții în mod explicit, sunt condiții absolut necesare în cazul donării de organe provenite de la decedați. Moartea cerebrală este astăzi criteriul medical în mare măsură acceptat cu privire la constatarea morții. Aceasta este definită ca starea în care funcțiunile întregului creier sunt stinse în mod ireversibil. Constatarea morții este, din punct de vedere juridic, de competența medicinei și este precizată, conform stadiului actual al cercetărilor medicale, în cadrul legii transplantului de organe. O constatare corectă a morții este de cea mai mare importanță, pentru a evita posibile abuzuri sau diagnostice greșite.

Pentru unii creștini ortodocși, criteriul morții cerebrale este îndoielnic, deoarece ei văd în funcțiunea inimii precum și în alte funcțiuni ale trupului - ca de exemplu respirația - un indiciu al prezenței sufletului. Biserica Ortodoxă consideră că, în ciuda acestor discuții, criteriul sus menționat al morții cerebrale, este de un real ajutor. Fiecare om, care are îndoieli referitor la acest criteriu, trebuie să aibă libertatea să se decidă cu privire la propria persoană, pentru sau împotriva unei donări de organe.

10. Persoana care așteaptă să primească, sau care a obținut deja un organ, prin transplant, necesită un sprijin și o afecțiune deosebită. Ea trebuie să fie informată cu privire la criteriile acordării organelor disponibile, de exemplu în privința urgenței și a timpilor de așteptare, la fel și a perspectivei unei reușite și a eventualelor riscuri. Medicii, rudele, preoții și alte persoane din asistența duhovnicească pot însoți și ajuta persoana să facă față la diverse preocupări și împovărări, ca de exemplu dependența sănătății proprii de moartea altuia sau frica legată de o eventuală reacție de respingere a organismului. Centrele de transplant sunt obligate să evite în procesul de distribuire a organelor orice discriminare cu privire la rasă, religie, statut social sau economic.

Concluzie

11. Conferința Episcopilor Ortodocși din Germania consideră că donarea de organe este o formă de manifestare a dragostei aproapelui, în urma lui Hristos și consideră transplantul de organe ca pe o posibilitate binevenită de prelungire a vieții pământești, deoarece aceasta este un dar al lui Dumnezeu și un bun prețios. În același timp ea respectă libertatea fiecărei persoane de a se decide împotriva unei donări de organe. Ea le este alături în iubire tuturor celor care au nevoie de o donare de organe și dorește să vină în întâmpinarea medicilor, asistenților medicali sau duhovnicești, precum și rudelor cu privire la aceste întrebări și nelămuriri care nu sunt deloc simple.